

8 Europejska Konferencja o cyfrowej archiwizacji, Genewa 2010. Konferencja młodych archiwistów, Berno 4-5 września 2008.

W kwietniu 2010 roku w Genewie odbędzie się 8 Europejska Konferencja poświęcona cyfrowej archiwizacji. Federalne Archiwa Szwajcarskie, jako gospodarz tej ważnej w świecie archiwistów imprezy, postawił na współpracę z młodymi archiwistami zajmującymi się elektronicznymi dokumentami. Do Berna, gdzie mieści się siedziba FAS zaproszono archiwistki i archiwistów, którzy stoją na progu kariery zawodowej, aby porozmawiać z nimi o ich wizji i kierunku rozwoju profesji, która w XXI wieku przechodzi wielkie zmiany oraz o tematach, na jakie oni chcieliby porozmawiać za dwa lata w Genewie.

Konferencji, która odbyła się w pierwszym tygodniu września 2008 roku w Bernie, przyświecało hasło: „Archiwa łączą generacje”. Miało ono podkreślać, że na równych warunkach będą rozmawiać młodzi archiwiści, którzy zaczynają swoją przygodę w świecie archiwistycznym i archiwiści seniorzy, czyli ci, którzy w archiwach spędzili prawie całe swoje życie i posiadają olbrzymie doświadczenie.

Dla pobudzenia i zachęcenia młodych do mówienia o ich oczekiwaniach i dla przełamania bariery, która dzieli obie generacje, stworzono odpowiednie warunki. Dominującą grupą byli właśnie młodzi archiwiści, których było 15, seniorów było tylko 3 – dyrektor Federalnych Archiwów Szwajcarskich Andreas Kellerhals, dyrektor Narodowych Archiwów Finlandii Jussi Nuorteva oraz Lee McDonald, były archiwista ONZ. Konferencja była prowadzona przez Ineke Deserno z Uniwersytetu Monash.

Młodzi archiwiści pochodzili z 8 państw: Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Finlandii, Szwecji, Holandii, Francji, Hiszpanii oraz Polski, reprezentując: Narodowe Archiwa Szwecji, Bibliotekę Brytyjską, Narodowe Archiwa Wielkiej Brytanii, Archiwa West Yorkshire (Wakefield), Archiwa Narodowe Finlandii, Hiszpańskie Archiwa Państwowe, Francuskie Archiwa, Uniwersytety: Amsterdamski i Szczeciński, Czerwony Krzyż, Światową Organizację Handlu oraz prywatną firmę zajmującą się archiwizacją w Szwajcarii.

Przez dwa dni prowadzone były intensywne dyskusje na dwa główne tematy: wyzwania i możliwości dla zawodu archiwisty w dobie cyfrowego świata oraz zagadnienia przewidywane na konferencję w 2010 roku.

Konferencja ta nie miała klasycznej formy, obejmującej wykłady i następujące po nich dyskusje. Tym razem poświęcono więcej czasu na pracę w grupach oraz na rozmowy na forum, co pozwalało na wszechstronną wymianę opinii i omówienie wszystkich zagadnień.

Każdy z uczestników musiał przygotować referat na temat wyzwań i możliwości dla profesji, którą się zajmuje, ale nie przedstawiał tego przed słuchaczami, a prezentował na specjalnie utworzonym forum internetowym, do którego dostęp mają, jak na razie, tylko uczestnicy i organizatorzy konferencji.

Podczas pierwszego dnia obrad, po przełamaniu pierwszych lodów i krótkich prezentacjach uczestników oraz organizatorów, dyrektor Archiwów Narodowych Finlandii Jussi Nuorteva wygłosił jedyny zaplanowany na ten dzień referat – o zarządzaniu archiwiami i informacją.¹ Prelegent skupił się na problemie udostępniania i zarządzania wynikami badań naukowych przez instytucje i organizacje badawcze, badaczy oraz same archiwa. Okazuje się, że, mimo iż spora część badań, jest finansowana z pieniędzy publicznych, to ich wyniki nie są udostępniana tym, którzy partycypują w ich kosztach, gdyż zarówno badacze, jak i ośrodki badawcze przypisują sobie prawa do rezultatów badań, których nie traktują jako dobro publiczne, tak jak to ma miejsce z materiałami archiwalnymi tworzonymi przez administrację państwową i inne organizmy podlegające pod nadzór archiwalny. Duży wpływ na zmianę takiego podejścia do sprawy mają międzynarodowe fundacje naukowe i internetowe platformy naukowe, które publikują wyniki badań tak, aby były one dostępne jak największym grupom odbiorców, czyli w wirtualnym świecie. Jak powiedział mieszkający niegdyś w Bernie Albert Einstein: „Najważniejszym jest, aby szerokie rzesze ludzi mogły być w sposób umiemy i zrozumiały informowane o badaniach naukowych”², gdyż, jak uważał uczony, trzymanie informacji tylko dla nielicznych prowadzi do zubożenia całego narodu.

W części popołudniowej obrad uczestnicy zostali podzieleni na grupy, w których omawiali kwestie związane ze zmieniającą się profesją archiwisty. Ich najważniejsze wnioski:

- w obliczu wyzwań, jakie stawia rozwój techniki, a szczególnie Internetu, komputerów i osprzętu należy zmienić dotychczasowy sposób kształcenia archiwistów tak, aby już w trakcie studiów uczono ich jak zarządzać elektroniczną dokumentacją, gdyż społeczeństwo informacyjne wymaga od archiwistów zarządzania informacją w postaci elektronicznej a nie papierowej.
- na uczelniach powinno zatrudniać się nowych specjalistów ds. elektronicznego zarządzania dokumentami.
- brakuje aktywnego dialogu między archiwistami praktykami pracującymi w archiwach, archiwistami akademickimi oraz stowarzyszeniami archiwistów.
- archiwiści muszą się włączyć w cykl życia dokumentu elektronicznego tak, aby mogli mieć również wpływ na tworzenie przyszłego materiału archiwalnego – aktywna praca na przedpolu archiwalnym.

¹ J. Nuorteva, *Managing records and managing data – who does what and why?*

² Cytat z wystawy w domu Alberta Einsteina w Bernie.

- potrzebny jest dialog z przedstawicielami innych branż, np. informatykami, gdyż nie jesteśmy w stanie rozwiązać wszystkich problemów sami, a oni mogą mieć dla nas gotowe rozwiązania lub są w stanie takowe stworzyć.
- używanie standardów międzynarodowych ułatwi wymianę informacji.
- wypracowanie zasad migracji do formatów gwarantujących wieczne przechowywanie.
- archiwa muszą zacząć podążać za zmieniającym się dynamicznie światem i uczestniczyć w nim aktywnie.
- rozwój e-administracji sprzyja lepszej komunikacji ze społeczeństwem.
- e-dokument musi być wiarygodny, aby przekonać społeczeństwo, że on i jego papierowy brat są równoważne w świetle prawa i tak samo bezpieczne w użyciu.
- w dobie Internetu i globalizacji okazuje się, że dotychczasowa polityka kształtowania zasobu archiwalnego nie pozwala na ukazanie wielorakości społecznej np. społeczności internetowych takich jak Facebook, czy YouTube.
- należy rozwiązać kwestie ochrony danych osobowych oraz legislacji dotyczącej archiwów i zastanowić się czy można udostępniać wszystko online.
- archiwa powinny jak najszerzej otworzyć swoje drzwi przed społeczeństwem i udostępnić to wszystko, co od wieków jest tam przechowywane.
- należy wpłynąć na postrzeganie roli i znaczenia archiwów w społeczeństwie. Archiwiści muszą wypracować sobie odpowiednio prestiżowe miejsce w społeczeństwie tak, aby nie zostali zepchnięci na margines społeczny.
- Archiwistyka, zarówno nauka jak i praktyka, potrzebują przewartościowania terminologii i opracowania nowych definicji, gdyż dotychczasowe są nieadekwatne do rzeczywistości.

Drugiego dnia konferencji, po wykładzie Lee McDonalda o kluczowych wyzwaniach, jakie stawia zarządzanie e-archiwami w Europie i Stanach Zjednoczonych, takich jak ustalenie roli archiwisty w kształtowaniu przedpoła archiwalnego i współpracy z przedstawicielami innych zawodów z dziedziny zarządzania informacją, uczestnicy ponownie zostali podzieleni na grupy, aby tym razem podyskutować na małych forach o propozycjach tematów na 8 Europejską Konferencję o cyfrowej archiwizacji.

Sugerowane zagadnienia:

- zmiany zachodzące w zawodzie archiwisty: należy porozmawiać o zmianie kształcenia archiwisty oraz jego roli w społeczeństwie informacyjnym.
- współpraca: rozwój technologiczny wymusza nawiązywanie kontaktu z przedstawicielami innych branż np. informatykami czy bibliotekarzami, aby wraz z nimi poszukać jak najlepszych sposobów zarządzania informacją.
- wymiana doświadczeń między archiwistami: bardzo ważne jest zacieśnienie kooperacji między samymi archiwistami a szczególnie między generacjami – młodymi i seniorami.

- zasób archiwalny, a odzwierciedlanie obrazu społeczeństwa: rodzi się pytanie, czy w tak różnorodnych społeczeństwach, w jakich obecnie żyjemy, możliwe jest, aby archiwa kształtowały tak swoje zasoby, by były w stanie w przyszłości ukazać potomnym pełny obraz przeszłości.
- udostępnianie archiwaliów: należałoby w dobie zarządzania informacją pomyśleć o standardach opracowania archiwaliów, wyszukiwarkach, oraz uregulowaniu kwestii spornych związanych z ochroną danych, które ograniczają udostępnianie materiału.
- cyfrowa archiwizacja: warto byłoby podyskutować o nowych technologiach open source i rozwiązaniach w kwestii archiwizowania e-dokumentacji oraz e-maili, które wprowadzano w różnych krajach, i podzielić się doświadczeniem ze stosowania ich.
- unijne inicjatywy w zakresie zarządzania e-dokumentacją: konferencja na szczeblu europejskim jest dobrym miejscem, aby podsumować, co udało się nam osiągnąć w wspólnych projektach, co moglibyśmy jeszcze zrobić oraz jak usprawnić współpracę archiwistów w ramach UE.
- Dyskusje nad tematami pobudziły również do rozmów na temat oczekiwań ze strony młodych archiwistów, jakie powinna spełnić konferencja w Genewie w 2010 roku:
 - być innowacyjną i wnieść coś nowego
 - tworzyć pozytywne uczucie, że wszyscy chcą współpracować
 - konferencja powinna być interaktywna i online, aby mogli ją również oglądać ci, którzy z różnych powodów nie mogli na nią przybyć.
- w myśl hasła przyświecającego spotkaniu w Bernie: „Archiwa łączą generacje”: dobrze byłoby zaangażować młodych archiwistów w organizowanie konferencji, stworzyć pomoc finansową dla najzdolniejszych, aby mogli uczestniczyć w obradach oraz pozwolić młodym prowadzić sesje podczas konferencji.
- w celu kompleksowej dyskusji nad zawodem archiwisty powinni zostać zaproszeni przedstawiciele z: uniwersytetów, archiwów, prywatnych firm archiwalnych oraz innych branży związanych z archiwami.

Prowadzone były również rozmowy, podczas których padały propozycje dotyczące konkretnych mówców, prowadzących sesje, czy przedstawiających referaty na konferencję, która ma się odbyć w 2010 roku w Genewie.

Na pewno ważna jest odpowiedź na pytanie, co robili archiwiści seniorzy podczas konferencji. Otóż poza wygłoszeniem referatów, które w pewien sposób miały stymulować i kierunkować rozmowy, pełnili funkcje obserwatorów, którzy po każdym etapie prac młodych archiwistów w grupach przedstawiali swoje komentarze i wnioski. Pełnili również funkcje doradców, służących swoim doświadczeniem.

Dwa dni owocnych obrad zostały zakończone podsumowaniem prowadzącej Ineke Deserno oraz Andreasa Kellerhalsa, którzy zgodnie stwierdzili, że cele konferencji zostały osiągnięte, gdyż udało się zaangażować w przygotowania młodych archiwistów, którzy

przedstawili wiele innowacyjnych pomysłów i sugestii. Zostały też stworzone podstawy do współpracy między generacjami archiwistów.

Na sam koniec, zarówno po stronie uczestników, jaki i organizatorów, padła myśl kontynuowania idei: „Archiwa łączą generacje”, która może w przyszłości przerodzi się w otwartą dla wszystkich platformę wymiany doświadczeń oraz będzie inicjatorem konferencji i wspólnych projektów.

Archiwiści biorący udział w konferencji w Bernie są otwarci na wszelkie formy kontaktu i propozycji współpracy, która będzie przyczyniać się do wymiany doświadczeń oraz zacieśniania współpracy między wszystkim pokoleniami archiwistów.

Streszczenie

W dniach 4-5 września 2008 roku w Bernie odbyła się konferencja młodych archiwistów, która pełniła funkcję przygotowawczą do 8 Europejskiej Konferencji poświęconej cyfrowej archiwizacji zaplanowanej na 2010 rok w Genewie. Organizatorem były Federalne Archiwa Szwajcarskie. Zaproszono 15 archiwistek i archiwistów stojących na progu kariery zawodowej z 8 krajów europejskich: Szwajcarii, Szwecji, Finlandii, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Francji, Holandii oraz Polski. Konferencji przyświecało hasło: „Archiwa łączą generacje.”

Podczas dwóch dni omawiano kwestie związane ze zmianami zachodzącymi w profesji archiwisty oraz propozycjami tematów na 8 Europejską Konferencję. Młodzi archiwiści przedstawili swoje opinie na temat dotychczasowego kształcenia archiwistów i wskazali, co należałoby w tej kwestii zmienić. Wypowiadali się również na temat wyzwań stojących przed archiwistami i archiwami w dobie społeczeństwa informacyjnego oraz błyskawicznie rozwijających się technologiach informatycznych.

W podsumowaniu konferencji stwierdzono, że zamierzone cele, czyli zaangażowanie młodego pokolenia archiwistów w organizowanie konferencji oraz dialog między generacjami, zostały osiągnięte.

Po konferencji pozostała inicjatywa kontynuowania spotkań archiwistów, które będą sprzyjać wymianie doświadczeń i współpracy na szczeblu europejskim.